

Correctievoorschrift HAVO

2025

tijdvak 1

Nederlands

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 3.21, 3.24 en 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 3.21 t/m 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020 van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommiteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommiteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Als het antwoord op een andere manier is gegeven, maar onomstotelijk vaststaat dat het juist is, dan moet dit antwoord ook goed gerekend worden. Voor het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 *T.a.v. de status van het correctievoorschrift:*

Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

NB2 *T.a.v. het verkeer tussen examiner en gecommiteerde (eerste en tweede corrector):*
Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 *T.a.v. aanvullingen op het correctievoorschrift:*
Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.

Verduidelijking

Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de Toets- en Examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.

Een fout

Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit Examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
en/of
- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Vanaf examenjaar 2016 wordt in de centrale examens Nederlands havo en vwo als gevolg van het besluit van de toenmalige staatssecretaris de correctheid van het taalgebruik getoetst bij alle antwoorden op open vragen. Voor de beoordeling gelden de volgende vakspecifieke regels:

- 1 De correctheid van het taalgebruik wordt getoetst bij alle antwoorden van de kandidaat op open vragen.
 - Onder incorrect taalgebruik moet worden verstaan: spelfouten (inclusief fouten in de werkwoordspelling) en fouten in de zinsbouw (inclusief verkeerde woordvolgordes en congruentiefouten).
 - De reikwijdte van vakspecifieke regel 1 wordt op twee manieren beperkt:
 - a Bij opgaven die kandidaten om een citaat uit de tekst vragen, dient de correctheid van het taalgebruik in het antwoord niet te worden beoordeeld.
 - b Bij open vragen die geen antwoord in een of meerdere volledige zinnen vereisen, wordt alleen de juistheid van de spelling van het antwoord beoordeeld en niet de grammaticaliteit van het antwoord.
 - Bij de beoordeling van de spelling dient uitgegaan te worden van de schrijfwijze volgens de *Leidraad bij de Woordenlijst Nederlandse Taal* (het *Groene Boekje*).
 - Zelfstandig gebruik van bijzinnen (als in: “Omdat ...”) dient niet fout te worden gerekend.
 - Voor incorrect taalgebruik worden maximaal vier scorepunten in mindering gebracht. Hierbij dient de volgende aftrekregeling te worden gehanteerd:

0 fouten	0
1 fout of 2 fouten	1
3 of 4 fouten	2
5 of 6 fouten	3
7 of meer fouten	4

Deze aftrekregeling geldt onverkort voor alle kandidaten.
 - In afwijking van Algemene regel 5 geldt voor incorrect taalgebruik dat elke fout binnen een antwoord op een vraag wel afzonderlijk dient te worden aangerekend.
 - De fouten voor incorrect taalgebruik dienen los van de inhoudelijke beoordeling te worden geregistreerd en de daarbij behorende aftrekpunten dienen bij de laatste beoordelingscomponent uit het correctievoorschrift te worden genoteerd.
- 2 Het is kandidaten niet toegestaan telegramstijl te gebruiken of verkort te citeren bij vragen waarbij in volledige zinnen moet worden geantwoord. Voor een antwoord op deze vragen dat geheel in telegramstijl of als verkort citaat is weergegeven, dienen geen scorepunten te worden toegekend.
- 3 Voor alle open vragen met een maximumaantal woorden geldt: indien kandidaten een vraag herhalen alvorens zij tot een antwoord komen, worden de woorden tot aan het eigenlijke antwoord (conform het beoordelingsmodel) niet meegeteld.
- 4 Wanneer een antwoord op een open vraag het maximumaantal woorden overschrijdt, worden alleen de woorden van het antwoord tot het toegestane maximum in de beoordeling betrokken met inachtneming van vakspecifieke regel 3. Spel- en taalfouten in de overschrijding van het maximumaantal woorden tellen dus niet mee.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag die betrekking heeft op de hoofdgedachte van de tekst worden 2 scorepunten toegekend.

Aan het juiste antwoord op de overige meerkeuzevragen wordt 1 scorepunt toegekend.

Deel 1

Tekst 1 Mijn ideale vriendin: de vlogger

1 D 1

2 **maximumscore 1**

De kern van een goed antwoord is:
een van de volgende:

- Bij parasociale relaties ken je de ander/elkaar niet / kent de ander jou niet (echt, bij reguliere sociale relaties wel).
- Bij parasociale relaties is het een illusie dat je de ander (echt) kent(, bij reguliere sociale relaties ken je de ander echt).
- Bij parasociale relaties is er sprake van eenzijdige affectie. / Parasociale relaties zijn eenzijdig(, reguliere sociale relaties niet).
- Bij parasociale relaties is er geen echt contact / geen contact met een ander / geen sprake van interactie(, bij reguliere sociale relaties wel).

Opmerking

Het antwoord mag ook worden beschreven vanuit het perspectief van reguliere sociale relaties, bijvoorbeeld: Bij reguliere sociale relaties is er sprake van interactie(, bij parasociale relaties niet).

Maximumlengte van het antwoord: 20 woorden.

Beoordeel de spelling en grammatica.

3 **maximumscore 1**

1, 2, 6

Opmerking

Het scorepunt alleen toekennen als alle elementen juist zijn.

4 **maximumscore 1**

2, 4, 5

Opmerking

Het scorepunt alleen toekennen als alle elementen juist zijn.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

5 B 1

6 **maximumscore 1**

een van de volgende:

- "(omdat) niets hem nog uitdaagt" (regels 144-145)
- "(er zijn) geen hobbels of problemen(, er is alleen maar positiviteit)" (regels 150-152)
- "(er is) alleen maar positiviteit" (regels 151-152)

7 **maximumscore 1**

De kern van een goed antwoord is:

een van de volgende:

- Er is geen echte/duurzame relatie. / Deze/Het geeft te weinig/geen frictie.
- Deze/Het is te veel gericht op positiviteit/gemak / daagt niet uit / is te saai.
- Je kunt geen duurzame relatie aangaan (als je alleen positiviteit en gemak ervaart).
- Een echte vriendschap bevat misverstanden en onbegrip en dat is hier niet het geval.

Niet goed:

Een echte vriendschap bevat misverstanden en onbegrip.

Beoordeel de spelling en grammatica.

8 **maximumscore 2**

De kern van een goed antwoord is:

Eenzijds is dit niet erg, want

- (1) het biedt troost/ontsnapping/afleiding (via een YouTube-filmpje). / in tijden van digitalisering moet je accepteren dat iemand liever met een vlogger afspreekt. 1

Anderzijds is dit wel erg, want

- (2) er is geen sprake van een duurzame relatie / er is geen sprake van echte ontmoeting / het levert geen echt contact op / dan wordt het steeds moeilijker om duurzame relaties aan te gaan. 1

Niet goed bij 1:

dan ontwikkel je een houding die alleen gericht is op positiviteit en gemak.

Niet goed bij 2:

de wereld om ons heen maakt het moeilijker om echte, duurzame relaties aan te gaan.

Maximumlengte van het antwoord: 30 woorden.

Beoordeel de spelling.

Vraag	Antwoord	Scores
9	A	1
10	<p>maximumscore 2 1, 2, 5</p> <p>indien drie elementen juist 2 indien twee elementen juist 1 indien minder dan twee elementen juist 0</p>	
11	D	2
12	<p>maximumscore 2 parasociaal: 2, 3, 4 duurzaam: 1, 5, 6, 7</p> <p>indien zeven elementen juist 2 indien zes of vijf elementen juist 1 indien minder dan vijf elementen juist 0</p>	
13	<p>maximumscore 1 De kern van een goed antwoord is: een van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – De vlogger is geen persoon die voor je bidt/vecht. / die met je lacht en (met je) grient. – De vlogger is geen persoon die er (altijd) voor je is. / De vlogger kent jou niet / kan niet met je meeleven. <p><i>Maximumlengte van het antwoord: 25 woorden. Beoordeel de spelling en grammatica.</i></p>	
14	D	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Deel 2

Tekst 2 De gedachteloosheid van de Gorillas-fiets

15 maximumscore 2

drie van de volgende:

- “ineens” (regel 1)
- “(ze) razen” / “razen (op elektrische fietsen)” (regels 3-4)
- “(een olympische) sprint” (regel 5)
- “nu-nu-nu” (regel 6)

indien drie elementen juist	2
indien twee elementen juist	1
indien minder dan twee elementen juist	0

16 maximumscore 1

De kern van een goed antwoord is:

Aydin vindt het hoge/gestoorde/ongelofelijke tempo (in zijn bedrijf) positief, maar de auteur vindt dat niet (positief). / vindt dat negatief/wonderbaarlijk.

*Maximumlengte van het antwoord: 30 woorden.
Beoordeel de spelling en grammatica.*

17 C 1

18 maximumscore 1

- “nostalgie” (regel 31)
- “ergernis” (regel 34)
- “weerstand” (regel 39)

Opmerking

Het scorepunt alleen toekennen als alle elementen juist zijn.

19 maximumscore 1

“snellere service wint altijd” (regel 29)

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

20 maximumscore 2

De kern van een goed antwoord is:
twee van de volgende:

- Gemak/gedachteloosheid heeft iets verslavends.
- Minder frictie leidt tot een lagere frictietolerantie.
- Het ene gemak lokt het andere uit. / Gemak/Gedachteloosheid zorgt voor (een voorkeur voor) meer efficiëntie.

Niet goed:

Onze frictietolerantie wordt lager.

per juist benoemd element

1

Beoordeel de spelling.

21 maximumscore 2

De kern van een goed antwoord is:

Frietieloosheid kan als winst worden beschouwd als

- (1) we er tijd door besparen / minder tijd door verspillen
en
- (2) we (daardoor) geen dingen opgeven die we belangrijker vinden (dan wat extra gemak).

1

1

Niet goed bij 2:

we (daardoor) geen dingen opgeven die we belangrijk vinden.

Opmerking

Antwoord 1 en 2 mogen verwisseld worden.

Beoordeel de spelling.

22 maximumscore 1

De kern van een goed antwoord is:

Hoe gemakkelijker

(1) ons leven (verloopt) / dingen gaan / alles wordt
hoe moeilijker

(2) we het vinden als het tegenzit. / we het vinden om geduldig te zijn /
om zelf moeite te doen / om iets simpels te doen. / we kunnen
omgaan met weerstand.

Opmerkingen

Het scorepunt alleen toekennen als beide elementen juist zijn.

*Geen scorepunt toekennen aan antwoorden waarin de woorden 'frictie'
en/of 'tolerantie' zijn gebruikt.*

Beoordeel de spelling.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

23 maximumscore 1

De kern van een goed antwoord is:

(Flitsbezorgers krijgen van de auteur het verwijt) dat ze (haar) gemakzucht aanwakkeren/aanmoedigen.

Niet goed:
gemakzucht

Beoordeel de spelling.

24 B

1

Overkoepelende vragen bij tekst 1 (Mijn ideale vriendin: de vlogger) en tekst 2 (De gedachteloosheid van de Gorillas-fiets)

25 maximumscore 2

De kern van een goed antwoord is:

- De frictie (die de auteur van tekst 1 ervaart,) bestaat uit het zich moeten verhouden tot / moeten omgaan met andere mensen / het moeten vertonen van sociaal wenselijk gedrag. 1
- De auteur is minder tolerant geworden voor frictie, want een van de volgende: 1
 - ze is eraan gewend geraakt alleen / met een vlogger / met Emma te lunchen / niet met andere mensen te (hoeven) lunchen/praten / ze is gewend geraakt aan een parasociale relatie.
 - bij Emma / tijdens de lockdown hoefde ze geen sociaal wenselijk gedrag te vertonen.
 - ze hoefde met Emma geen rekening te houden / tijdens de lockdown met niemand rekening te houden.

Opmerking

Scorepunten alleen toekennen aan antwoordelementen waarin de woorden 'frictie' en 'tolerant' zijn gebruikt.

Maximumlengte van het antwoord: 50 woorden.

Beoordeel de spelling en grammatica.

26 maximumscore 1

De kern van een goed antwoord is:

tijdwinst / tijd over hebben / minder tijdverspilling

Ook goed:

interactie/contacten vermijden

Beoordeel de spelling.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Deel 3 Regels in de ruimte

27 **maximumscore 1**

(alinea) 9

28 **maximumscore 1**

(alinea) 14

29 **maximumscore 1**

- "(tussen) ijdele miljardairs" (regel 15)
- negatief

Opmerking

Het scorepunt alleen toekennen als beide elementen juist zijn.

30 **A**

1

31 **A**

1

32 **maximumscore 1**

De kern van een goed antwoord is:

een van de volgende:

- Ze framen hun plannen (graag) als filantropische ondernemingen. / Ze doen alsof het niet om de winst gaat.
- Ze zijn niet zo filantropisch/eerlijk/nobel als ze zich voordoen.
- Ze doen aan mythevorming. / Ze vertellen (te) grote verhalen.

Niet goed:

Ze liegen.

Maximumlengte van het antwoord: 15 woorden.

Beoordeel de spelling en grammatica.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

33 maximumscore 2

De kern van een goed antwoord is:

uitspraak van Branson:	(1) een van de volgende: – Het ‘overzichtseffect’ is de/mijn motivatie om omhoog te gaan. – Branson/hij/ik wil (met zijn/mijn plannen) zoveel mogelijk mensen het overzichtseffect / deze ervaring bieden.
twee nuanceringen:	(2+3) twee van de volgende (in willekeurige volgorde): – Het is de vraag of vier minuten / kort zweven (op tachtig kilometer hoogte) een overzichtseffect oplevert/genoeg is. – Een enkele keer kijken is (volgens onderzoek) niet genoeg (voor een langdurige impact). – Het gaat niet alleen om het uitzicht. – Het gaat ook om de grote afstand. – Het gaat ook om de complete afzondering.

indien drie elementen juist	2
indien twee elementen juist	1
indien minder dan twee elementen juist	0

Beoordeel de spelling en grammatica.

34 B	1
35 C	2
36 A	1

37 maximumscore 2

- “(De) space barons” (regel 36)
- “(een klein clubje) interplanetaire adel” (regels 74-75)
- “(de) space cowboys” (regels 112-113)

indien drie elementen juist	2
indien twee elementen juist	1
indien minder dan twee elementen juist	0

38 maximumscore 1

(het/een) overzichtseffect (regels 122 en 144-145)

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

39 maximumscore 1

“De nieuwe *space race* ging niet tussen rivaliserende staten, maar tussen ijdele miljardairs.” (regels 13-15)

40 maximumscore 2

De kern van een goed antwoord is:

- Het moet op een rechtvaardige manier gebeuren. / Het moet in het belang zijn van alle staten/landen/mensen. 1
- Er moet een intergouvernementele toezichthouder / internationale ruimte-autoriteit worden aangesteld. / Er moet intergouvernementeel/ internationaal toezicht zijn/komen. 1

Niet goed:

Er moeten geen risico's zijn.

Opmerking

De voorwaarden mogen ook zonder ‘moet’ worden geformuleerd, bijvoorbeeld: Er is/komt internationaal toezicht.

Maximumlengte van het antwoord: 30 woorden.

Beoordeel de spelling en grammatica.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

41 maximumscore 3

bron	argumenten tegen commerciële activiteiten in de ruimte	argumenten voor commerciële activiteiten in de ruimte
bron 3	(3a) Commerciële ruimtevaart is een vorm van decadentie. <al gegeven>	(3b)(3c) twee van de volgende: – Het ontwikkelen van ruimteschepen is er goedkoper door geworden. – Het draagt bij aan het verduurzamen van de ruimtevaart(, door te zorgen voor recyclebare materialen in deze industrie). – We gaan (alleen door te ontdekken) nieuwe mogelijkheden zien (voor het verbouwen van voedsel of het ontwikkelen van industrie).
bron 4	(4a)(4b) twee van de volgende: – Er zitten grote risico's aan vast. – Het is onrechtvaardig/ oneerlijk.	(4c) Het biedt kansen voor het winnen van mineralen in de ruimte. <al gegeven> (4d) Het biedt kansen voor permanente bewoning (in de ruimte). / De ruimtemijnbouw (van grondstoffen) kan voordelen bieden.

indien vijf elementen juist	3
indien vier elementen juist	2
indien drie elementen juist	1
indien minder dan drie elementen juist	0

Niet goed bij 3b en 3c:
Er zal dan goed voor de aarde worden gezorgd.

Niet goed bij 4a en 4b:
Antwoorden waarin slechts de voorbeelden van risico's worden besproken ("asteroïde" en "getij").

Beoordeel de spelling en grammatica.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

42 maximumscore 1

(1) ja

(2) De kern van een goed antwoord is:

een van de volgende:

- zij ziet (ook) vele voordelen/mogelijkheden (van ruimtemijnbouw/ commerciële activiteiten in de ruimte)
- zij stelt een (intergouvernemente) toezichthouder/ruimte-autoriteit voor (en die is bij een verbod niet nodig)
- zij spreekt zelf ook over (nadere) regelgeving
- de nadelen kunnen (volgens haar) worden ondervangen/opgelost (door toezicht / door regelgeving / door op te komen voor de (milieu)belangen van het gebied).

Opmerking

Het scorepunt alleen toekennen als beide elementen juist zijn.

Beoordeel de spelling.

Incorrect taalgebruik

43 Regeling met betrekking tot incorrect taalgebruik in de antwoorden op open vragen

Voor incorrect taalgebruik worden maximaal vier scorepunten in mindering gebracht. Hierbij dient de volgende aftrekregeling te worden gehanteerd:

0 fouten	0
1 fout of 2 fouten	1
3 of 4 fouten	2
5 of 6 fouten	3
7 of meer fouten	4

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per examinator in de applicatie Wolf. Cito gebruikt deze gegevens voor de analyse van de examens. Om de gegevens voor dit doel met Cito uit te wisselen dient u ze uiterlijk op 30 mei te accorderen.

Ook na 30 mei kunt u nog tot en met 11 juni gegevens voor Cito accorderen. Deze gegevens worden niet meer meegenomen in de hierboven genoemde analyses, maar worden wel meegenomen bij het genereren van de groepsrapportage.

Na accordering voor Cito kunt u in Wolf de gegevens nog wijzigen om ze vervolgens vrij te geven voor het overleg met de externe corrector. Deze optie is relevant als u Wolf ook gebruikt voor uitwisseling van de gegevens met de externe corrector.

tweede tijdvak

Ook in het tweede tijdvak wordt de normering mede gebaseerd op door kandidaten behaalde scores. Wissel te zijner tijd ook voor al uw tweede-tijdvak-kandidaten de scores uit met Cito via Wolf. Dit geldt **niet** voor de aangewezen vakken.

6 Bronvermeldingen

tekst 1	Doortje Smithuijsen, Trouw, 29 januari 2022
tekstfragment 1	Toon Hermans, Groot versjesboek, 2005
afbeelding 1	Dirk van de Wiel, X-kanaal 'van 9 tot 5', 12 oktober 2019
tekst 2	Floor Rusman, NRC, 23 oktober 2021
bron 1	Marjolijn van Heemstra, NRC Handelsblad, 16 juli 2021
bron 2	Carlos Alberto da Costa Amorim, toonpool.com, 12 juli 2021
bron 3	Barbara Noordermeer, intermediair.nl, geraadpleegd op 21 november 2022
bron 4	Florentine Vos, NRC Handelsblad, 2 maart 2021